СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 288. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 10 грудня 1934. VOL. XLII. No. 288. Jersey City, N. J., Monday, December 10, 1934. THREE CENTS.

ПРИСУД ЗА НАРУШЕННЯ КОДЕКСУ

ГАРИСБУРҐ (Па.). — Лава присяжних суддів у місцевім федеральнім суді признала Фреда Паркинса, фабриканта електричних батерій у Йорку, Па., винуватим нарушення закона про відбудову краю через нарушення кодексу цього промислу. Присуд замітний тим, що Перкинс не підписував кодексу свого промислу.

Судля встановить кару в понеділок. Перкинсови доказано десять випадків нарушення. За кожде грозить йому кара до 500 долярів.

ПРЕЗИДЕНТ ВИСМІВАЄ СПЕКУЛЯНТІВ ПРО ЙОГО ПЛЯНИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт відбув у пятницю свою правильну тижневу конференцію з ґазетярами. Була-це перша конференція цього року від повороту президента з Ворм Спринґз, і відбулася вона в побільшеній конференційній салі.

Президент остерігав ґазетярів, щоб вони не вірили прерізним неавтентичним чуткам про його будучі пляни. Він називав їх „Ес-Сі-Ес", себто сплетнями зі швальних кружків („совінґ-серкелс-сторіс").

НОВИЙ ЗЛЕТ НА ВИСОТУ.

БАРТЕЛСВИЛ (Оклагома). — Відомий летун Вайлі Повст знову вилітав на своїм літаку „Вилі Мей оф Оклагома" на висоту, щоби побити світовий рекорд. Каже він, що досягнув певно висоти 50,000 стіп.

Він говорить про здоґат, тому бо його інструмент до мірення піднесення понад землю замерз, як літак долетів до висоти 35,000 стіп.

ОСТЕРІГАЄ БАГАЧІВ.

НЮ ЙОРК. — Секретар рільництва Волес виголосив тут перед „Юніон Ліґ Клобом" промову, в котрій напоминав американських багачів виконувати ті обовязки, що на них наложило їх багацтво.

Він говорив про 36,000 родин, з котрих кожда має річного приходу понад 75,000 долярів. Волес показував їм на Францію, в котрій пануюча династія Бурбонів не дбала нічого за суспільні обовязки й цим довела нарід Франції до революції.

ФАРМЕРИ НАДУЖИВАЮТЬ УРЯДОВОЇ ДОПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Урядники Федеральної Адміністрації Надзвичайної Допомоги переконалися, що від уряду дістає допомогу багато фармерів, які могли би без неї обійтися.

Урядники винують за це політичні впливи тих, що дістають допомогу, брак відповідного числа адміністраційних урядників та вправлених інспекторів.

ДОБИВСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ГОЛОДОВИМ СТРАЙКОМ.

БРИДЖТОН (Ню Джерзі). — Вилієм Г. О'Донел, бувший стейтовий поліцай („трупер"), що був засуджений на 6 місяців за свою акцію в страйку в Сібрук Фармс останнього липня, добився голодовим страйком звільнення на волю по відбуттю кари 23 днів.

Коли його випустили з тюрми, О'Донел сказав, що не жалує, що сидів, бо через його справу зріс робітничий рух.

ДЕ НАЙЗДОРОВША ЧАСТИНА АМЕРИКИ?

ВАШИНҐТОН. — Організація „Сайенс Сервис" каже, що на основі трирічного звіту зі смертности людей у Злучених Державах найздоровшою частиною краю можна назвати стейти: Небраска, Канзас, Оклагома, Минесота, Айова й Вискансин.

ПАЧКАРСТВО ЙДЕ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК. — Прибережна сторожа спіймала у нюйорськім заливі сильну моторову лодку з ладунком алькоголних напитків, котрі пачкарі хотіли перевезти до Ню Йорку без оплати мита. Аґенти уряду забрали лодку й увесь ладунок, що представляє вартість 330,000 долярів. Арештовано при тому всю залогу, зложену з 13 людей.

УВАЖНО З РИБНИМИ КОНСЕРВАМИ!

ПОРТ ЧЕСТЕР (Па.). — Троє людей захоріло тут від зіпсутих рибних консерв, що вони купили від уличного перекупця. Двох з них виратувано тільки завдяки тому, що поліція відставила їх зараз до шпиталю, де їм заприснули сировицю проти затроєння шлунка. Пушки видно були спроваджені з Німеччини.

ОТВИРАЮТЬ БЕЗПОСЕРЕДНЄ ТЕЛЕФОНІЧНЕ ПОЛУЧЕННЯ З ЯПОНІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Гол та японський міністер заграничних справ Кокі Гірота відкрили безпосереднє телефонічне получення між Злученими Державами і Японією, поздоровляючи себе взаїмно. Церемонія відкриття відбулась у приявности дипльоматів багатьох країв.

ГОЛОДУЄ 100 МІЛІОНІВ ЛЮДЕЙ.

У звязку з міжнародним конґресом Червоного Хреста, який відбувається в Токіо, китайська преса повідомляє, що в Китаю лютує голод. Наслідком непогоди, катастроф, а передовсім громадянської війни страшний голод є в 14 провінціях, у яких жиє сто міліонів людей. Останніми часами померли з голоду 2 міліони Китайців. Преса домагається негайної помочі для голодуючих.

ЗАЛІЗНИЧИЙ СТОРОЖ ОБКРАДАВ ВАҐОНИ.

Львівська поліція арештувала залізничого сторожа Адама Лішевського під замітом крадіжу товарів з ваґонів. Слідство виявило, що Лішевський повнячи службу сторожа на товаровому двірці, відкривав у ночі ваґони при помочі витриха і викрадав товари. В часі ревізії в його помешканні знайшли склад краденых річей. Крім Лішевського арештували теж його жінку.

ВТОПИЛОСЯ НАРАЗ 9 ОСІБ.

В озері Вінніпеґосіс у Манітобі втопилися нараз девять осіб, коли перевернувся човен. Всі втоплені походили з містечка Вінніпеґосіс. Всі вони плили газоліновою лодкою з містечка до своєї рибальської домівки на березі озера, 65 миль на північ від містечка, коло острова Папус, збірник з газоліною на лодці вибух і лодка почала горіти. Тому всі люди, що були на лодці, перелізли у весловий човен. В часі метушні човен перевернувся і всі люди висипались у воду. На десять осіб тільки троє вміли пливати. З них вратував Доналд Морин своїм човном, на якім віз припаси, тільки Віліяма Джонстона. Втопилися: Вилберт Ґудмен, його жінка, їх троє малих дітей і також 20-літній Оливер Джонсон, Мері Герисон, Гислі Арнсон і Мей Бикнел.

ДЗЕРКАЛА ДЛЯ СМІХУ.

Совєтська „Правда" пише, що в московських крамницях нелегко дістати добрі дзеркала. Їх виробляє — читаємо там — „промкооперація, але її дзеркала мають ту особливу прикмету, що викривляють людську подобу так, що пізнати себе не можна. Обличчя в дзеркалі або розширюється, або незвичайно видовжується. Ще частіше поодинокі частини обличчя перекривлені. Таке дзеркало може добре підходити до кімнати сміху".

ЯСНОВИДЕЦЬ НЕ ЗАВСІДИ БАЧИТЬ.

Мукачівському рабінови Спірі вкрали в часі його побуту в Польщі золотий годинник. Чудотворний не може відгадати злодія.

СТЕРИЛІЗОВАНА БІБЛІЯ.

У берлінському університеті голова протестантської церкви в Німеччині, епископ Міллер, заявив, що небавком вийде новий переклад Біблії, з якої викинуть „усе жидівське".

КОРЕЦЬ БАРАБОЛЬ ЗА 1 ЗЛ.

В Семигороді за 100 кґ. барабoль платять 26 левів (1 зл). Хлібороби рішили взагалі не копати бульби, бо робота дорожча ніж сам продукт.

ПОЛЬСЬКИЙ СПОРТ ПЛАТИТЬ ЧЕХАМ 10,000 ЗЛОТИХ ВІДШКОДУВАННЯ.

У квітні ц. р. мали відбутися в Празі мячеві змагання між польським і чехословацьким клюбом. Зприводу напруження, що повстало було тоді між Польщею і Чехословаччиною, польська дружина відмовилася від участи і на змагання не поїхала. У відповідь на це чехословацький клюб зажадав від польського клюбу заплати відшкодування в сумі 30,000 зл. і спрямував ту справу до міжнародньої мячевої федерації. Міжнародня федерація рішила, що польський мячевий союз має заплатити чехословацькому союзови титулом відшкодування 10,000 зл. Рішення федерації є програною польського мячевого союзу.

СМЕРТЬ ДІВЧИНКИ НА ЛОВАХ.

В місцевости Мусґорн, у Манітобі, двоє дітей, 11-літній хлопчик і 9-літня дівчинка, пішли на лови на заяці. Стрільцем був хлопчик, а кріс для нього носила його сестричка. Наразд мала Берниc Ґибсон спотикнулася й упала. Кріс упав так нещасливо, що звернувся дулом до дівчинки, язичок кріса зачепив у прутик і кріс вистрілив прямо дівчинці в голову. Вона вмерла в дорозі до шпиталю.

ВИПАДКОВО ЗАСТРІЛИВ БРАТА.

В околиці Ґарленд у Манітобі два брати, 14-літній Мартин і 16-літній Маріон Котилюк, забавлялися маленьким крісом калібру 22, не знаючи, що кріс наладований. Маріон прицілився в Мартина й спустив курок. Кріс вистрілив прямо Мартинови в підчерева. Заки завезли простріленого хлопця автом до шпиталю в Давфині, він умер.

ГРОМАДСЬКА УПРАВА В РУКАХ ЖІНОК.

В хойніцькому повіті на Кашубах знаходиться громада Мельно, одинока в цілій Польщі, де владу виконують самі жінки. На 12 громадських радних є тільки один мужчина, а 11 радних ходять у спідницях. Яким чином прийшло до такого вибору? Предсідник виборчої комісії в Мельні одержав листу кандидатів до громадської ради, між якими було 11 жінок. А що іншої листи не було, жіночу листу затверджено і таким чином громадська управа знайшлася в руках жінок.

ЗАСУДИЛИ ШПИГУНІВ.

Окружний суд у Вильні розглянув справу Яна Апанасевича, обвинуваченого в шпигунстві. Після розправи Апанасевича засудили на 6 літ вязниці. — У Ґдині засудили одного шпигуна на 10 літ.

ДІВЧИНА ЗГОРІЛА ЖИВЦЕМ.

В Забірю, пов. Рава Руська, діти розпалили в полі вогонь і пекли бараболю. Біля вогню бавилося троє дітей: 5-літня Катерина Музика, 5-літня Савка Сохан і 10-літній Михайло Сохан. Підчас забави Савка потрутила Катерину, яка впратила рівновагу і впала у вогонь. На дівчинці займилася швидко ціла одіж, наслідком чого вона обгоріла на цілім тілі. Перенесена до дому, померла серед мук.

ЖЕРТВИ ЦЬОГОРІЧНОЇ ПОВЕНІ.

Щойно тепер польська влада устійнила листу осіб, що згинули в часі липневої повені. На цій листі є 62 назвищ смертних жертв повені.

ДВА РОКИ ВЯЗНИЦІ ЗА ОБРАЗУ ПОЛІЦАЯ.

Мешканця села Довгого, повіт Дрогобич, Стефана Оседчука, арештовано за якусь провину і відставлено до судового арешту в Мединичах. Коли арештований скаржився на зимно, постерунковий Антін Ґарайло пішов до його хати і приніс йому куртку. За якийсь час Оседчук вийшов з вязниці, зголосився до команданта поліції в Дрогобичі і заявив, що з його куртки пропало 30 зл. Тим образився постерунковий Ґарайло, якому закинено крадіж, і заскаржив Оседчука до суду за наклеп. Після переведеної розправи Оседчука засуджено на два роки безоглядної вязниці.

ЗГОРІЛА 15-ЛІТНЯ ДІВЧИНА.

На фармах близько Кортис Сайдінґ, у Манітобі, згоріла разом з хатою 15-літня дівчина Марія Сосяк. Дівчина була сама в хаті, а батько й найменший робітник недалеко копали бараболі. Наразд робітник почув тріск вогню, і негайно кинувся до хати ратувати дівчину. За ним побіг і батько дівчини, Петро Сосяк. Коли вони прибігли, ціла хата була вже в полумині. Ратувати дівчину було вже запізно. Опісля видобуто зпід попелу обгорілий труп дівчини. Причина вогню невідома.

СВІТОВИЙ ОШУКАНЕЦЬ.

В Німеччині арештовано Володимира Бодника, що в однія священика вимантив від ігумена монастиря Францішканів 30,000 марок. За ошуканцем глядала теж австрійська та швайцарська влада за ріжні провини. Арештований каже, що походить з Дорошова, повіт Жовква, скінчив гімназію в Дрогобичі, опісля виїхав до Америки. Після світової війни їздив по Европі, вештаючись головно по монастирях і парохіях, подаючи себе за місіонаря та леґітимуючись фальшивими документами з підписами православного архиепископа Евлогія та митрополита Шептицького. В Парижі був караний 3-місячною вязницею за сфальшування підпису митрополита.

ВБИВСТВО НА ВІДПУСТІ.

В селі Хворостові на Волині відбувався відпуст, на який прибуло дуже багато народу. Не всі вмістилися в церкві. Тому деякі селяни стояли гуртками недалеко церкви й балакали. В одному такому гуртку посперечалися між собою Федор Федюк з Гордієм Греком, якого Федюк порізав ножем. Грек по кількох хвилинах умер на місці.

ЦІНА ОДНОЇ ПІСНІ.

В 1925 р. співав перед мікрофоном Польського Радія молодий студент, що за свій виступ одержав 25 зл. Кілька літ пізніше той сам співак виступив перед тим самим мікрофоном і з тою самою піснею. Тим разом заплачено йому за виступ 20,000 зл. Був це Ян Кепура.

БЕНЕШ І МАЛА АНТАНТА ВІДГРОЖУЮТЬСЯ ВІЙНОЮ

ЖЕНЕВА (Швайцарія).—Рада Ліґи Націй, розбираючи жалобу Юґославії проти Угорщини в справі вбивства юґославського короля Александра, була свідком гострої дебати між заступником Угорщини і представниками держав малої антанти: Чехословаччини, Румунії й Юґославії. Чехословацький міністер заграничних справ, Бенеш, заявив, що на Угорщині є осередок акції за відірвання Словаччини від Чехословаччини, а Хорватії від Юґославії. Кожний крок у тім напрямі, підкреслив Бенеш, стрінеться з негайним воєнним виступом з боку малої антанти.

Щоб улекшити ситуацію, Угорщина погодилася не ставити в Лізі домагання в справі інтервенції в Юґославії щодо виселювання Мадярів з території Юґославії.

МОЖЕ ВИБУХНУТИ ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ КОЖДОЇ ХВИЛІ.

СЕҐЕД (Угорщина). — Далі напливають виселенці, прогнані з Юґославії. Більша часть тих виселенців це бідні люди. Серед Мадярів панує страшенне озлоблення на Сербів. Кажуть, що положення таке, що кождої хвилі малий інцидент може спровокувати боротьбу між пограничними військами. Юґославія скріпила границю новими військовими частинами.

ПОМЕР ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНИ.

ПАРИЖ (Франція). — Дня 6-го листопада б. р. помер в Сен Клю під Парижем Алі-Мардан-бей Топчибаші, років 73, редактор, суспільний діяч, політик, організатор музулманських комітетів і зїздів у давній Росії, член першої і другої державної думи в Росії, голова Азербейджанського Національного Комітету, голова парляменту і голова азербейджанської делеґації в Парижі. Україна мала в ньому віддавна вірного приятеля. Прилюдно висказував, що без вільної України не буде вільного Кавказу. Змолоду був заприязнений з проф. Грушевським і добре визнавався в українських справах. Він був одним з основоположників не тільки відродження Азербейджану, але й великого визвольного руху поневолених Москвою народів. Дописував і до українських журналів.

БУВШИЙ ГЕТЬМАН І МАСОНИ.

ЛЬВІВ. — В католицькій „Меті" з 18 листопада б. р. помістив д-р Володимир Залозецький прилюдний запит до д-ра Осипа Назарука, як редактора католицької „Нової Зорі", в справі приналежности бувшого гетьмана Скоропадського до масонів.

Д-р Залозецький, це відомий історик мистецтва, віруючий католик, гетьманець. Відвернувся він від П. Скоропадського тоді, коли з ним зірвав пок. Вячеслав Липинський за його політичні ходи. Д-р Залозецький каже, що бувшого гетьмана рекламується в католицькій газеті як християнина. А тимчасом є автентичні дані про звязки бувшого гетьмана з масонами. Це навіть проголошено в „Збірнику Хліборобської України" за рік 1932. І до сьогодні, пише д-р Залозецький, не діждалися ми ні спростування цього з боку П. Скоропадського, ні не потягнено нікого до суду за фальшування вісток. З того треба вносити, каже д-р Залозецький, що документи правдиві.

РОЗПРАВА ЗА МОГИЛИ.

САМБІР (Галичина). — Покарано грошевими гривнами, згідно арештом, 8 селян з Бірчич, самбірського повіту, за те, що в Бірчичах Старих висипали в квітні б. р. могилу і поставили на ній хрест з написом: „Борцям за волю рідного українського народу 1918—1920". Коли поліція могилу розкинула, громада знову на тім самім місці висипала в ночі другу могилу. Крім кар усунено начальника громади з війтівства.

РОЗБРАТ ЧЕРЕЗ ГЕТЬМАНАТ.

ЛЬВІВ. — Генеральна старшина студентських К. К. „Чорноморе" проголосила в часописі „Вісті" з 22 листопада: „В імені всіх українських студентських К. К. „Чорноморе", що стоять на ґрунті націоналістичної ідеольоґії, заявляємо, що з колишньою К! „Чорноморе" — Краків, з приводу її переходу під стяг Скоропадщини не маємо і не хочемо мати нічого спільного. Бажанням і завданням всіх К. К. „Чорноморе" є працювати для здійснення ідеї українського націоналізму".

ВИДАЮТЬ ТВОРИ МІЦКЕВИЧА ПО УКРАЇНСЬКИ.

МОСКВА (Росія). — Польська телеґрафічна аґенція подає: Секретаріят Української Академії Наук у Києві готовить повне видання творів Адама Міцкевича українською мовою під редакцією заступника комісара освіти, Хвилі.

ТЕРОР НА БІЛІЙ РУСІ.

ЛОНДОН. — Совєтська влада продовжує далі масові арешти і розстріли. Тепер бушує Чека на Білій Русі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАТИ ПЕРЕПРАЦЮВАЛИСЯ.

Не дивлячися на всі заходи большевицького уряду здушити зацікавлення сензаційним замахом на большевицького комісара Ленінграду, Кірова, зацікавлення, замісць ослабати, ще більше зростає. Коли по світі пішла вістка про смерть Кірова, світ наставив уха, який буде відгомін вистрілу. Коли большевики почали з пімсти арештувати всіх і вся, кого тільки попало, кого тільки можна підозрівати за участь у заговорі, світ звернув очи на Росію. Нині, коли большевики почали криваву розправу з арештованими, поступаючи освяченими татарськими й монгольськими способами, світ аж ахнув з пораження. Навіть сумління цього світу, затупілого війною й повоєнним хаосом, не сподівалося, що розправа з пімсти може прибрати такі дикі форми.

Щойно очуняівши з жаху, широкий світ починає застановлятися над значінням фактів. Чому саме в Росії трапився атентат? Чому цей атентат мав такий вплив на уряд? Адже майже рівночасно з ним трапився у Франції атентат на сербського короля, що теж обурив до живого сербський народ, а проте Серби ще не кинулися до масового морду Хорватів.

І, як здається, ввесь світ нині знаходить на ці питання одну відповідь. Світ бачить виразно, що большевицькі головачі потратили голови. Шукаючи причин цього явища, світ приходить до переконання, що головним почуванням, через котре людина тратить голову, це почуття страху. Очевидно, почуття страху сильне, потрясаюче до самої глибини душу, почуття страху масове. Большевицькі голови тому стратили всякий резон, бо атентат на Кірова залякав їх на смерть. Вони кинулися до масової розправи проти всякої опозиції, тому, бо, відорваний факт атентату залякав їх як масу, як цілу ґрупу. Словом, він кинув на них поляку.

Чи мають чого большевицькі правителі боятися масових атентатів, про це очевидно зза границі тяжко судити. Вони на місці можуть це краще знати. Чи слушно, чи неслушно — досить, що вони думають, що не здушивши опозиції засобами царя Івана Грізного, можуть полетіти за Кіровом усі такі, як Кіров. Жорстока розправа розкрила перед світом усю слабість пролетарської диктатури в Росії. Вона навчила світ, що большевицький уряд тому не дає свободи свому населенню й розправляється з ним люто, бо йому не довіряє, бо боїться свого упадку.

Масовим розливом крови пробують большевики застрашити народи Росії, але якраз ця масова різня розкриває й перед народами Росії всю слабість большевицького уряду.

ЧОГО ВИМАГАЮТЬ ВІД У. Н. СОЮЗА

(З дописів відділових секретарів і членів).

I.

На минулих зборах нашого відділу, пише один член, члени обговорювали справу **підмоги хорим членам** з фонду запомогового У. Н. Союза. Одна членкиця, М. П. сказала таке: „Овва, нема чим хвалитися, що Союз стоїть фінансово добре, має багато грошей та приходить з підмогою хорим членам у їх нещастю. Бо це не є ніяка підмога. Таку підмогу за свої гроші можна дістати денебудь. Цеж обовязок асекурації".

Дуже прикро було слухати таке говорення, а особливо тим членам, що вже нераз одержали підмогу з У. Н. Союза, яка станула їм у пригоді в їхнім нещастю. Таж багато членів мають асекурації у ріжних асекураційних компаніях, але чомусь ті асекураційні компанії не приходять до хорого члена з підмогою, хіба, що асекурований узяв собі відразу таку асекурацію, яка виплачує хору підмогу, за яку каже собі платити окремі вкладки. Та в У. Н. Союзі член обезпечив себе на посмертне і на таке обезпечення платить вкладку. А крім тої вкладки платить 8 центів місячно до фонду хорих і нарікає, що „нема чим хвалитися", коли член дістане підмогу, бо це „обовязок" Союза її виплатити. Каже, що це обовязок кождої асекураційної компанії. Та який обовязок асекураці може бути за 8 ц. місячної вкладки, того член не хоче зрозуміти. Зі свого досвіду у відділі члени знають, що як член платить 50 ц. місячно до відділової каси хорих, то дістає $6.00 тижневої підмоги вразі недуги. Але і тих 50 ц. замало, щоб відділ міг ту підмогу з тої вкладки виплачувати. І якби відділ не влаштовував ріжних забав, балів, пікників на дохід відділової каси, то з вкладок членів по 50 ц. місячно не можнаб членам виплачувати хорої підмоги, бо тих грошей не вистарчилоб на підмогу; але за 8 ц. місячно в У. Н. Союзі ми вимагаємо більше, як у відділі за 50 ц., та ще голосимо, що це є „обовязок асекурації". Таким розумінням діяльности У. Н. Союза ми тільки шкодимо своїй рідній організації, яка служить свому народови і своїм членам по совісти якнайкраще і робить для їх добра усе, що тільки є можливим і законним.

II.

Секретар відділу... пише до головної канцелярії, що йому важко організувати молодь до У. Н. Союза, бо молодь закидає секретареви і головним та відділовим урядникам, що У. Н. Союз не хоче **помагати молоді грішми, як вона зорганізує ріжні спортові організації.** Якби У. Н. Союз давав молоді грошеву допомогу на ріжні „спортові дружини", говорять молоді, то молодь бачилаб, що своя організація їй помагає і тоді вона приступалаб до У. Н. Союза.

Я старався виявснити тій молоді, що У. Н. Союз міг би помагати грішми навіть організуванню спортових організацій, але тільки тоді, колиб молодь, що цього домагається, належала до У. Н. Союза. Годі помагати всім, без огляду на те, чи вони є в У. Н. Союзі. Бо якби Союз хотів помагати всім, то на це треба мати багато грошей. Та ні Союз, ні ніяка інша запомогова організація не мають стільки фондів, призначених на згадану ціль, щоб можна допомагати всій нашій молоді в Америці. Та молодь не хоче того ніяк розуміти й каже, що якби Союз хотів, то міг би це зробити, тільки урядники не хочуть. Чи справді урядники того не хочуть? Ні, вони не можуть. І на це є причини. На мою думку, найважніша з них є та, що У. Н. Союз має зобовязання супроти батьків молоді. На випадок їх смерти Союз мусить виплатити їхнім родинам посмертне, бо на те платили вони свої вкладки.

Тому позатим ми можемо підпирати, і то тільки в міру, навіть спортові змагання головно тої молоді, яка є в рядах У. Н. Союза. Якщоб молодь вступала до У. Н. Союза масово й збільшився тим чином і Маєтковий стан Союза, тоді лекше булоб побільшити допомогову акцію навіть на спортові цілі молоді. Покищо можна і треба це робити тільки в міру того, наскільки є на це фонди. Думаю, що інакше годі нам поступати.

І. З.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

16-ті РОКОВИНИ ПРОТИГЕТЬМАНСЬКОГО ПОВСТАННЯ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

В суботу, 10. листопада ц. р., у 16-ті роковини подій на Великій Україні, що довели до упадку гетьмана Павла Скоропадського, виголосив у Львові полк. Доценко, бувший адютант головного отамана Петлюри, відчит про причини й хід повстання.

На початку свого відчиту прелеґент ствердив, що П. Скоропадський дійшов до влади на Великій Україні в дорозі заговору і бунту проти тодішньої української влади на Великій Україні, Української Центральної Ради. Цей бунт він підняв при допомозі „Протофіса" й інших поміщицьких та промислових кругів на Великій Україні, які по національности не були українські, а здебільша московські. Другим чинником, який допоміг ген. Скоропадському повалити Ц. Р., були німецькі війська. Ґен. Скоропадський захопив владу, як гетьман України, 29. квітня 1918. р.

Якнебудь дивитися на уряд Центральної Ради і вичисляти всі помилки її урядів, то всеж таки кожний мусить признати, що Ц. Р. і її уряди у дуже важких революційних і неспокійних часах та підчас війни з Московщиною таки зорганізували малу армію, яка й боронила Україну, зорганізували адміністрацію, повели дипльоматичну акцію у всіх державах за признання Української Народньої Республики та заключили берестейський мир, який накреслив державні кордони України. Це все Центральна Рада зробила в часі, коли мусіла вести війну з Московщиною. Не вважаючи на промахи Центральної Ради, всетаки ґен. Скоропадському, як Українцеви, не годилося піднімати збройного бунту проти неї та цю українську владу валити при помочі Німців і московських дружинників. Може булиб удалися й інші засоби, щоб спонукати Центральну Раду змінити її непримирно-односторонне становище.

Влада бувшого гетьмана Скоропадського на Великій Україні тревала близько 8 місяців. Завдяки Німцям це був час спокою і за цей час можна було наладнати відносини на Україні. Однак бувший гетьман Скоропадський за тих 8 місяців спокою на Україні не поліпшив. Українські військові частини, зорганізовані за часів Української Центральної Ради, здебільша зліквідував. Підлягли ліквідації Січові Стрільці, Синя та Сіра дивізії. Був навіть Запорожський Корпус під командою от. Натієва, який стояв на демаркаційній лінії на кордонах від Московщини, зредуковано до одної дивізії. На це місце гетьман за тих 8 місяців не зорганізував поза Сердюцькою дивізією ніякого війська, а ввесь час спирався виключно на німецьких багнетах.

Вправді теоретично був плян приступити до організації нових VIII корпусів української армії, але у тих корпусах не було ні одного вояка, а до організації того війська згори заангажовано чимало чорносотенних старшин, які й не думали цей плян організації війська переводити в життя. В адміністрації, судівництві, скарбовости, ба навіть у земських управах, як і загалом у цілім державнім апараті йшла „чистка" українського національного елементу, а відповідальні урядові посади, поза малими виїмками, опинилася в руках ряних Москалів. Бувший гетьман Скоропадський легковажив собі вимоги українських кол, як Селянського Зїзду, Робітничого Зїзду, а дальше вимоги Українського Національного Союзу. Українські зїзди гетьманський уряд навіть не дозволяв, зате зовсім свобідно та під охороною державної варти відбувалися зїзди нпр. кадетів, куди зїздилися всі найгірші вороги України з Мілюковом на чолі, та зїзди московських промисловців „Протофіса".

Вся ця робота Скоропадського була підготовкою до проголошення федерації з Росією. Найгірше те, що замісць організувати українські військові частини, організовано всякого роду московські добровольчі дружини з московських офіцирів, які були майже в усіх більших містах України.

Вже в жовтні 1918. р. було відомо, що уряд Скоропадського приготовляє все, що треба, щоби проголосити федерацію з Росією. Річ ясна, що українські чинники, затрівожені поведінкою Скоропадського, почали ґотовитися до відпору на випадок, якщоб уряд Скоропадського проголосив зречення з суверенности Української Держави. Однак покищо Український Народній Союз висилав делеґації до гетьмана, переконуючи його, щоб він завернув з московського курсу своєї політики та опер своє правління на українських колах, а в першій мірі на т. зв. партії соціялістів-федералістів. І дійсно, гетьман погодився на 4-рох українських міністрів, але цей коаліційний кабінет тревав усього місяць, після якого прийшла до влади сама справжня московська реакція. Гетьман Скоропадський ще більше іґнорував дальші представлення Національного Союзу, вкінці 14 листопада рано проголосив федерацію з Росією, порозумівшися передтим з Добровольчою Армією, яка стояла над Доном.

Повстання вибухло того самого дня пополудні, коли стало відомим, що рано Україна вже перестала бути самостійною державою, а входить у склад Росії.

Повстання підняли Січові Стрільці під проводом головного отамана Петлюри, які в тому часі стояли в Білій Церкві. Рішаючий бій за самостійність української держави відбувся під Мотовилівкою недалеко Києва. З одної сторони стояли яких 1,200 Січових Стрільців, з другої сторони зорганізовані російські дружини кн. Святополк-Мірського та частина Сердюцької дивізії. В тому бою розбито добровольчі відділи, а частини Сердюцької дивізії перейшли на бік Директорії. В цьому бою вирішилася доля влади Скоропадського. Через вороже становище німецьких військ до нової влади Директорії війська Директорії не ввійшли зараз до Києва, а мусіли облягати Київ близько місяць і щойно 14. грудня вмаширували до Києва. Рівночасно спалахнуло повстання по всій Україні під гаслом ратунку української державности. Ліквідовано московські офіцирські відділи, в першу чергу „карательні отряди". В повстанні не брав участи ні один большевицький відділ, як це деякі люди нині говорять. Ціле повстання ішло під гаслом національним і ратування української держави перед Московщиною, якаб вона не була, біла чи червона...

Після поверх одногодинного реферату полк. Доценка вивязалася дискусія. Луговики забирали голос і зі здивуванням ствердили, що уряд Скоропадського справді не мав ніякої сили, коли 1,200 вояків Директорії в першому переломовому бою розбили цілу „армію" гетьмана, що поза Сердюцькою дивзією складалася виключно з московських офіцирів. Дальше луговики цікавилися, чи українська держава під владою Скоропадського — хочби навіть у федеративному складі Росії — могла вдержатися. Промовці зазначували, що колиб не підняла була повстання Директорія з Січовими Стрільцями, то це повстання підняв би напевне хто інший, перший ліпший самозванчий отаман, котрий зумів би зорґанізувати силу, що розбила би селянські війська: бо гетьман витворив такі ворожі настрої на селі та взагалі у всьому краю, що кожного дня можна було сподіватися якогось вибуху. Гетьманський уряд не мав війська, щоби боронити кордонів України навіть у складі „білої" російської держави перед большевиками і небезпека большевицького наступу на випадок відходу німецьких військ висіла ввесь час над Україною за часів гетьманату, як меч Дамокля.

Всетаки українська влада Директорії встигла в короткому часі зорганізувати кількадесять-тисячну армію, яка боронила української державности ще блезько два роки, так, що повстання проти бувшого гетьмана Скоропадського не було руїною української державности, а продовжило її існування ще на близько два роки. Та що найголовніше: правління гетьмана Скоропадського доводило до дискредитації самої ідеї української державности, компромітувало серед широких, ще не зовсім свідомих мас, саму назву України. Повстання СС-ів ратувало ту ідею і хто їх за це називає нині руїнниками, той сам не має зрозуміння ідеї української державности. — („Діло").

В. Будзиновський.

З МОНАСТИРЯ.

— 12)

Савич став спокійніший. Сам погадав собі, що як буде робити запоквапно, то готов наробити ще більшої біди. Він сказав:

— Провідати, що загадує зробити Барицький, найлекше годен Колодин. Його в данильчинськім дворі всі знають, всі там навидять його і радо з ним балакають. Має дуже добру нагоду зайти до них тепер, не розбуджуючи найменшого підозріння, що прийшов на розвіди. Він оноді був там купувати віск. Вже його оглядав. Не купив, бо торг перебила поява того... трястя його матреі! Тепер Колодин нехай поїде добивати торгу.

Від Ґрибчука Катуля пішов до Колодина. Сей ще нічого не знав про монастир, ні про гайдука Забарчиа. Коли Катуля розказав, що сталося, додав:

— Будемо мати новий клопіт, бо Савич наперся дівчину викрасти з монастиря.

— Сей клопіт я беру на себе — затираючи руки, сказав Нарайчик, котрий саме тоді був у Колодина. — Я такі пригоди люблю. Як нині по роботі зійдемося в твоїм шинку, то може щось вигадаємо.

— Треба би провідати, чи Барицькі вже були у доньки, чи вона справді лишається в монастирі і що на все те сам Барицький? — сказав Катуля, звернений до Колодина.

— Я у нього торгував віск і не добив торгу, — віповів Колоин. — Нині поїду кінчати. Чого сам Барицький не скаже мені, доповість челядь. Смерком зайду до тебе до шинку. Може справді принесу які цікаві новини.

— Визираючи крізь вікно, Грибчук думав:

— Вже полудне, а Дмитра ще нема. Як пішов рано до Колодина, так пропав.

У римаря вже пообідали; Грибчука ще не було. По обіді вступив до Грибчука Колодин, бо повз його хату їхав до Данильчина.

— Ти без Нарайчика? — спитав Грибчук.

— Він був у мене тільки хвилину цілком рано. Відходячи, казав, що іде за місто до якоїсь баби, котра колись була в монастирі за наймичку. Хоче розпитати, який там лад і які звичаї, бо має охоту викрасти Гальшку.

Ледви се сказав, двері відчинилися і увійшов Нарайчик. Затираючи руки, гукнув:

— Вже знаю, що мені треба знати! Що? коли? де? і як? Лиш помічників треба мені.

— Я гадаю, що одним буде гайдук Забарич, — сказав Грибчук.

— Гадаєш? Добре було би мати його, бо хлоп як медвідь.

— Йому потрібна чиясь поміч, бож хоче втекти. Лиш ми годні помогти йому. За ту нашу поміч він поможе нам.

Кажучи се, Нарайчик вдарився рукою в чоло і додав:

— Чи не казав нам Катуля, що тому Забаричеви забаглося потягнути за собою брата і сестру?

— Катуля справді нарікав на се, сказав Грибчук.

— Нарікав? А то дурний! Я тішуся з того, бо буду мати одного помічника більше. Ще дівку до того.

— Нащо тобі дівка? — спитав Колодин.

— Бо монастир дівочий! — відповів Нарайчик. — Одну помічницю я вже мав на приміттю. Ту Пилипиху, у котрої був перед годиною. Їй добре було в монастирі. Звідтам вигризла її ігуменя. Пилипиха велику має охоту пімститися. Зараз згодиться бути мені помічницею. Другою могла би бути сестра гайдука. Другим помічником був би його брат.

Колодин похитав головою, вийшов з хати, сів на візок, затяв коні і поїхав до Данильчина. Нарайчик і Грибчук засіли до роботи.

Які чотири години зполудня перед хатою Грибчука задержався якийсь їздець і по хвили увійшов, не застукавши, Андрій Муґанівський. Увійшовши, спитав:

— Хто тут майстер?

— Я! — відповів коротко Грибчук, не встаючи і не підводячи очей до гостя, який так входить до хати незнакомих людей.

— Чи маєте яке готове сідло вашої роботи? — спитав шляхтич.

— Вже віддав. Друге щойно зачав.

— Шкода, бо я хотів би видіти, яка ваша робота.

Грибчук не відповів нічого.

Нарайчик через свої пляни велику мав охоту побалакати з непривітливим шляхтичем, бо надіявся дещо потрібне витягнути з нього. За Грибчука відповів:

— Сідло з робітні мого майстра буде добре для коня і для їздця. Буде коня добре держати, буде для коня вигідне і для їздця вигідне. Під сідлом зїздиться неодин кінь, з сідла піде землю гризти неодин їздець, а сідло лишиться сідлом.

— Я мав би охоту замовити собі.

— Про се можна би побалакати.

— Колиж я бачу, ви при якійсь пильній роботі. Майстер і балакати не має охоти. Прийду завтра. Або... Не заходите ви смерком... Гм... Чи в Устю є добрий мід?

— Найліпший є у Катулі. Туди заходимо вечерами.

— То я буду у Катулі. Бувайте здорові!

Шляхтич вийшов.

— Ти нащо зачав розмову? Ще й до шинку запросив. Я не маю охоти робити для нього! — нагримав на помічника Грибчук.

— Колиж бо мій нюх каже мені, що він прийшов на розвіди. Мабуть гадає, що я щось знаю про Савича.

— Чому лиш ти, не я?

— Бо він від першої хвилі, коли увійшов, сверлував мене своїми витрішкуватими очима. Як він хоче випитати, то питаючи, сам неодно мені вищебече.

— Йому справді в голові не сідло, а що інше. Як би сідло, то перебалакав би про це тут, не пхавсь би за тобою до шинку. Будь дуже обережний. Як би Савича спіймали, то розірвали би кіньми, або вбили би на паль. Як би з розмови з ним виходило, що вони домірковуються, де Савич, треба би його звідси зараз спрятати.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ТАКИЙ СОБІ БИЗНЕС.

Доносять з Німеччини, що сталева фірма Крупа робить тепер уперше від часу війни знаменитий бизнес. Бизнес, мовляв, поправився до того, що фірма аж призначила робітникам бонус.

Може хтось подумає, що це кождий бизнес так поправився в Німеччині. Та донесення каже, що стан фірми Крупа був усе виїмковий. Вона мала знаменитий бизнес у часі війни. По війні її бизнес пішов на пси: фірма могла тоді продукувати тільки на заграничний вивіз, а заграничні держави не хотіли замовляти товарів від німецької фірми. Аж тепер її бизнес поправляється.

Фірма Крупа робить не так сталь, як амуніцію. Значить, Німеччина узброюється. Тому, коли в газетах пишеться: у Крупа бизнес поправляється, люди в світі читають: приготовляється війну.

ВІЙНА Й БИЗНЕС.

Сенатському комітетови для розсліду фабрикації амуніції предложено докази, що анґлійські фабрики амуніції Нобля та Викерса й Армстронґа та французька фірма Шнайдера знали про те, що Німеччина ще від 1926-го року виробляла амуніцію проти постанови версайського мира, а не натискали на свої уряди покласти цьому кінець. Що більше, вони немовби „підморгували": мовляв, робіть собі, Німці, далі, коби здорові...

Це не було дуже патріотично, але було добре з бизнесового боку. Як прийде до війни між Німеччиною та Францією й Анґлією, то хто тоді заробить гроші, як не анґлійські й французькі фабриканти амуніції? Не буде війни, буде Німеччина зовсім роззброєна, не буде воювати: будуть тоді фабрики амуніції в Анґлії й Франції стояти закриті.

БИЗНЕС І ВІЙНА.

Американський і анґлійський уряд запротестували проти встановлення Японією нафтового монополю у Манчуку. Кажуть, що цей монополь завела Японія, бо, мовляв, Манчуко не самостійна країна, а залежна від Японії, а заведення монополю противиться умові держав, що на Сході кожда держава має таке саме право торгувати, як інші.

Деякі американські ґазети підносять, що Америка запротестувала аж тоі, як Японія нарушила бизнес відомої нафтової фірми „Стендард Ойл Ко".

Як тепер проти Японії йде спільно з Америкою Анґлія, то великого клопоту на Сході ніхто не сподівається. Але що то могло би статися, якби так з протестом виступила сама Америка?

СОВЄТСЬКІ СУБМАРИНИ.

Доносять, що на сході Азії тепер зросло число російських підводних лодок.

Цікаво, що донесення приходить через Вашинґтон.

Видно, що російськими субмаринами на Сході зацікавлені не тільки в Росії й не тільки на Сході.

ВИГЛЯДИ НА МАЙБУТНЄ.

На зборах 63 презбитеріянських церков, що відбулися в середу в Ню Йорку, говорив один з провідників цієї церкви: „Ми жиємо в холоднім світі, що розпадається під оглядом міжнароднім, народнім і промисловим".

Квинсі Гов, редактор тижневика „Ливинг Ейдж", погоджується в своїй недавно виданій книжці „Ворлд Дайєрі: 1929—[illegible]", що, мовляв, хто в життю хоче передовсім вигоди й мира, той у двацятім століттю вибрав собі дуже кепський час на свої уродини.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За листопад 1934 р.).

I. ПРИХІД.

З переносу		$ 319.08
Прихід у листопаді		2,168.18
Разом		$2,487.26

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до краю:**		
1) Визвольна акція	$1,100.00	
2) Потерпівші від повені	350.00	
3) Інваліди	300.00	
4) Рідна Школа	100.00	
5) Музей Визвольної Боротьби	75.00	
	75.00	
6) Письменники	75.00	
7) Політичні вязні	50.00	
8) Сироти	50.00	
9) Видавництвам: Лемко, Жіноча Доля	45.00	
10) Жіноча Реміснича Бурса	40.00	
11) Родинам Данилишина і Головінського	35.00	
12) Народній Дім у Єзуполі	20.00	
13) Студентська Громада у Варшаві	6.00	
14) Комітетови Допомоги Голодуючим	35.00	
15) „Просвіта" у Львові	25.00	
16) Кошти висилки і писем	14.85	$2,320.85
б) Друки і коверти		11.15
в) Удержання канцелярії Обєднання		25.00
Разом		$2,357.00

II. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$2,487.26
Розхід	2,357.00
Остається в касі Обєднання з кінцем листопада 1934 р.	$ 130.26

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

Суддя: — Чи ви признаєте, що ви назвали обвинувача „баранячою головою"?

Обвинувачений: — Не можу собі пригадати, пане суддя, та чим довше приглядаюся йому, тим правдоподібніше воно мені виглядає.

ВАГА ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ ДЛЯ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ.

Шарль Бодуен, професор виховної психольоґії у виховнім інституті в Женеві, в Швайцарії, пише в своїй праці „Ум дитини":

Передовсім нам треба зрозуміти, що перші дні дитинства грають ролю, котрої значіння досі грубо недоцінювано, як що не зовсім іґноровано. Давніше звичайно приймалося, що „серіозна" задача виховання має починатися десь коло дванацятого року життя. Дехто ще й нині думає, що заки дитина доросте до семого року життя, її виховання не має значіння. Нині, згідно з досвідом психоаналітиків, дитина в семому році життя вже минула той вік, у якому чуттєве життя піддається ще формуванню, бо рішучі удари, що формують це життя, трапляються дитині перед шестим, а часто й перед четвертим роком життя. Дитини молодого віку не треба ніколи віддавати в опіку другорядним особам. Психоаналіза підчеркує факт, що духовий розвій дуже молодої дитини є вже дуже розвинений і страшенно складний, так, що дитину треба виховувати від самого початку.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член 44 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, а також за такусаму допомогу минулого року, котра стала мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Андрій Шиляк,
Сементон, Па.

Клопоти в коханні.

Копервас залюбився на смерть у панні Ользі, та вона вдавала, нібито й чути не хоче про нього. Пішов по пораду до старого практика в таких справах. Приятель порадив йому, щоби сказав панні Ользі, що не може через неї ні їсти, ні пити й таке подібне. За якийсь час старий практик здибає Коперваса та питається:

— А що, сказав ти своїй дівчині так, як я тобі радив?

Копервас: Так, я сказав їй, що трачу апетит, як дивлюся на неї.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Двацятого листопада ц. р. члениці Червоного Хреста О. Д. В. У. влаштували скромну забаву в домі громадянки Е. Волошин. По смачній перекусці громадянка М. Трусевич в імені Червоного Хреста О. Д. В. У. побажала гром. Волошинам щасливого довгого віку. Також підчеркнула, що джерзісітський Червоний Хрест О. Д. В. У. уявляв в особі громадянки Волошин діяльну членицю і щиру патріотку, націоналістку. Опісля громадянка Марія Трусевич закликала присутніх зложити датки на українських інвалідів, представляючи конечність допомоги тим, що стратили своє здоровля за Українську Державу.

Громадянка К. Коблян занялась збіркою. Жертвували по $2: Евдокія Волошин, Ю. Левицька; по $1: М. Трусевич, К. Нечесна, К. Коблан, Анастасія Підгурська, Ева Валович; по 50 ц.: А. Мінтух, А. Ярмола, Теодосія Журавецька. — Разом $10.50, які переслано через Обєднання на призначене місце. Після збірки забаву продовжено до пізної ночі.

А. Щ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

На весіллю у гром. Анни Макра приявні гості не забули про Рідний Край та зложили дрібними датками на Рідну Школу $3. Збіркою занявся Н. Завойко. Гроші переслано через Обєднання.

С. Залужний.

Антін Чехов.

ЗА ЇЇ ДУШУ

У церкві Матері Божої, в селі Горішня Запродь, саме покінчилася Служба Божа. Нарід підвівся та вийшов із церкви. Лише купець Андрій Андреїч не встав. Дивився на людей. Сперся на поруччя хорів і ждав на щось. На його обголеному, поморщеному лиці малювалася довірчивість і покора. Зодягнений був по панськи, бо нині неділя. Мав на собі гарну блюзку, з червоними кістяними ґудзиками, штанки спустив по холявах чобіт на тверді кальоші.

Змучено глядів на святі образи, на паламаря Матвія, що поважно гасив свічки, потемнілу долішню частину образів і діякона Лопухова, що скоро покидав престол і дав ключникови посвячений хліб. Усе те вже віддавна бачив, усе те було йому відоме, як його пять пальців. Усеж йому здається трохи дивне та незвичайне. Біля царських воріт стоїть отець Григорій. Він іще не скинув риз і ввесь час дивиться якось сердито.

— Киває на когось, подумав собі. — Хай Бог дасть йому щастя та здоровля! Диви, диви, ще й рукою дає знак. І ногою тупнув об долівку. Ради Бога, що то? Мати Божа, що сталося? Кого це він кличе?

Андрій Андріїч розглядається по церкві та бачить, що вона зовсім порожна, лише при вході є кількоро людей тай ті всі обернені плечима.

— Та ходи, коли тебе кличу! Чого дивишся, га? — сказав о. Григорій.

Торговець поблід. Сердито глянув у лице о. Григорію та пізнав, що все те торкається його. Здрігнувся та вийшов з хорів і непевною ходою підійшов до престола.

— Андрію Андріїчу, чи хочеш, щоби я помолився за душу покійної Марії?

— Так.

— То це ти написав оце! Ти?

І отець Григорій у святій люті показав йому лист. На папері написано, чого просить. За її душу. Андрій Андріїч парастас з хлібом. Букви були великі, криві. В молитві було: — За упокій дівиці грішниці Марії!

— Так, я написав, відповів торговець.

— Як смієш писати щось такого? — спитав його священик, а в голосі чути було великий гнів.

Торговець глянув на нього ласкаво. Не розумів його і боявся, бо отець Григорій ніколи з ним так не говорив. Хвилиночку оба мовчали та гляділи один одному в очі. Торговець іще більше боявся, а його налите лице було наче тісто.

— Що ти собі гадаєш? — спитав отець Григорій.

— Що? що? — лепетав Андрій Андріїч.

— Ти певно не розумієш? То що носиш на карку? Маєш голову, чи не маєш? За престіл поклав ти цей папір і написав це слово, якого не смієш вимовити навіть на вулиці. Чого позіхаєш? Чи не знаєш, що значить це слово?

— Чи ви говорите це на оборону грішниці? — простогнав торговець. — Знайте, знайте, Господь милосердний і він грішниці простив і відвів її просто до раю. Він їй уже все простив.

— Господь простив їй, а ти важишся тим твоїм язиком, тими твоїми поганими словами зневажати її память. Кого це так називаєш! Свою покійну дочку! Такого гріха нема ні в святих ні в світських книгах. Так, так, ніколи не мудруй, брате! Бог дав тобі добрий розум, та ти не знаєш покористуватися ним. Про це взагалі не важся думати. Найліпше буде, коли не будеш роздумувати й коли будеш мовчати.

— Так, так, одначе вона була акторка, — додав Андрій Андріїч. — Вона була акторка, а ви й самі знаєте, як воно є, коли хто є акторкою.

— Акторка? Хай би собі була Бог зна що. По смерти мусиш їй простити, а не писати такі страшні слова.

— Треба би на тебе наложити церковну покуту, — відізвався глибоким басом діякон від престола — то ти перестав би мудрувати. Твоя дочка була славна акторка. Про її смерть згадували всі часописи. Мудрагале один!

— Так, справді, то неприємне, отче Григорію, та вірте мені, я не хотів очорнити мою дочку. Я хотів лише навести Святе Письмо, щоби ви знали за кого молитися. Тому й пищуть у помянику означення поодиноких осіб, як наприклад Іван молодець, Пелагія потопельниця, Юрій вояк, Павло вбитий і так далі. Так і я хотів.

— Андрію, велику неправду вчинив ти. Тепер іще хай тобі Бог простить, одначе вважай набудуче. Не вдавай занадто мудрого та не будь мудріший від інших. Вдар десять поклонів перед молитвою й іди!

— Добре, сказав Андрій, вдоволений, що проповідь скінчилася. Десять поклонів, розумію. Та тепер позвольте мені, отче Григорій, що я вас щось попрошу. Бо я був її батько... та чи вона була сяка чи така... була моєю дочкою... Я хотів вас просити, тай вас, отче діяконе, щоби ви читали заупокійне богослуження за її душу...

— Ну, ну, добре. Це мене тішить. Іди, я зараз прийду.

Андрій Андріїч відійшов від престола та станув посеред церкви. Був поважний, як годиться при парастасі. Паламар Матвій приніс перед нього столик із коливом (варена пшениця), як то звичайно буває при парастасі, й зараз почалося. В церкві було тихо-тихесенько: чути було лише брязкіт кадильниці та протяжний спів.

Біля Андрія Андріїча стояв паламар Матвій, стара бабуся та її син Дмитро. Діякон співав слабо, захриплим голосом, а напів був такий жалісний, що страх не уступав з лиця Андрія Андріїча. Задумався в свому смутку.

Пригадує собі Марію... Пригадує собі, що народилася, як він служив у поміщика в Горішній Запроді. Все в роботі не знав навіть, як йому дівчинка росла. Довгий час, за який вона виросла на гарну дівчину, ясноволосу, з великими очима, наче дві копійки, пройшов незамітно. Виховали її, як є звичай у служби, вірної свому панови й пані. Словом: панянки вчили її читати, писати, грати, чужих мов, а він зовсім не мішався в її виховання. Лише деколи, як стрінув її десь коло дверей або деінде, пригадав собі, що то його дочка й тоді починав її вчити молитви та пояснювати їй Святе Письмо. Ах, тоді добре знав Святе Письмо та його заповіди. Дочка радо слухала його, як усе був поважний та понурий. З молитвою ішло тяжче, зате вся горіла, як розповідав їй про Езавову сочевицю, загибіль Содоми, про муки молодого Йосифа. Коли пізніше покинув службу та за заощаджені гроші отворив крамничку, дочка його відійшла з панами у Москву.

Три роки перед смертю відвідала батька. Майже не пізнав її. Була молода, елеґантна дама, з панськими норовами. Говорила мудро, курила та спала до одинацятої. Коли її Андрій Андріїч спитав з чого живе, гордо відповіла йому в лице:

— Я акторка!

Ця отвертість здавалася бувшому слузі найбільшою безстидністю. Марія стала хвалитися своїми мистецькими успіхами та своїм мистецьким життям. Колиж побачила, що батько блідне та що дивується, перестала. Жили ще два тижні, мовчали й не гляділи одно на одного. Перед відїздом просила його, щоби підпровадив її до ріки. Тяжко було йому йти в білий день з дочкою „грішницею", та всеж не відмовив її просьбі.

— Ах, які то гарні околиці, — одушевлено говорила йому по дорозі. — Які гарні долини! Боже мій, який гарний рідний край!

— Ті околиці лише крадуть землю, — сказав Андрій, поглядаючи на простір. Ніяк не міг зрозуміти доччиного плачу.

А вона плакала та жалібно вдихала сільське повітря, начеб знала, що вже недовго віддихатиме ним.

Андрій Андріїч став мовити молитву, щоби відігнати від себе ті неприємні спогади.

— Помяни Господи молоду грішницю, — шептав — і прости їй гріхи.

Погані слова так йому знову прийшли на язик, що майже не стямився. Воно вже так, коли чоловік вбє собі щось у голову, тоді йому того не вибє навіть довга проповідь отця Григорія ні ніщо інше.

Бабуся зітхнула та щось шепотіла. Дмитро біля неї стояв задуманий.

Ідіже ність болізни, ні печали, ні воздиханія, — співав діякон.

Із кадильниці знімався дим і збирався в колісцята тай так поділив порожну церкву на дві частини. Йому здавалося, що в димі плаває душа покійниці. Хмари диму — пригадували йому кучеряву голову його покійниці — кружляли, знімалися, плавали до вікна, розходилися та знову сходилися, наче дивувалися болям і смуткам, що заповняють ті нещасні душі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Свято Української Державности.

Заходами укр. греко-кат. парохії св. Івана Хрестителя та при участи цілої громади відсвятковано дня 11 листопада величаво Свято Української Державности.

Вечером зійшлося багато народу до церкви, де перед вівтарем була виставлена могила з хрестом. На могилі були два кріси, а по боках українські ленти. Шкільні діти стояли по боках з лентами. Явилися теж члени українських місцевих товариств з прапорами.

Панахиду за українських борців відправив місіонар о. Марків, при асисті о. Побуцького й о. Кузіва. Співав церковний хор під управою дякоучителя И. Заяця. Зворушаючу і високопатріотичну проповідь виголосив о. Марків; і годі передати, на жаль, у цілости. Отець місіонар говорив: Листопад — це день святий для нашого народу. Перший Листопад приніс волю українському народови. Своїм життям задокументували ми любов до волі й України. Як зір на небі, стільки могил героїв на українській землі. Сорок тисяч самих Галичан впали за волю, а скільки згинуло їх на Великій Україні, то по таборах смерти, то хіба Бог один знає. Герої вказали нам шлях до волі й лишили нам заповіт, щоб ми кінчили зачате ними діло. Шануймо наших борців, що вмирали за нас і за Україну. Їх дух сьогодні між нами, в отім храмі Божім. Памятаймо, що ми самі нашу державу добивали, бо було багато гризні. І сьогодні нема ще одного фронту. Тому йдім за кличем нашого генія Шевченка й обєднуймося й Україну любім — в оте время люте. А як прийде час ставати до бою, ставаймо всі разом до боротьби проти ворогів України. А тепер помолімся за впавших борців і за живих, щоб Бог скріпляв їхні сили, щоб якнайскорше добилися ми волі для України.

По проповіді переведено збірку на інвалідів.

В 8 годині розпочався в У. Н. Домі святочний концерт. Галя була так виповнена, що не стало для всіх місця до сидження. Вступне слово виголосив п. Іван Пігуляк. Розповів про листопадовий переворот у Львові та про те, що треба робити, щоб надійшов другий листопад і приніс воскресення України.

Потім слідував спів шкільних дітей і деклямації М. Мацко, А. Андрусишина й Івана Маловацького.

Листопадовий реферат виголосив о. Марків. Між іншим сказав:

Тому рік покинув я рідну землю. І взяв зі собою грудку рідної землі, щоб на ній склонив я свою голову, коли прийдеться мені вмирати на чужині. Я певний, що й Ви не забуваєте рідної землі. Знаєте, що це ваша мати, що там страшна боротьба з ворогами, що там терор, що там навіть релігію переслідують. Та не зважаючи на терор, наш нарід не падає там на дусі. Держить наш нарід наш синьожовтий прапор гордо й у чистоті. Падають одні борці, а повстають негайно другі. І віддають по геройськи життя за Україну. Славетна „пацифікація" показала наглядно нашому народови польську культуру. Мій товариш дістав від польських жандармів 200 буків. Як я його відвідав, почув тільки ті слова: „Друже, я перебув пекло". Його тіло відставало від костей. Від ніг до голови були самі рани, одна маса збитого тіла. Польський інспектор спитав його, за що його побито. А він відповів: „Не знаю, хіба за те, що жию на світі, що я Українець. Але як Бог дасть видужати, то я поведу наших борців до боротьби, як той польський священик Скорупка зпід Варшави, що провадив з хрестом польських легіонерів до бою. Так і я возьму хрест і скажу нашим: „Бийте ворога!", бо іншого виходу нема". І тут в Америці треба нам мати такого боевого духа, як його мають борці в краю. Як буде між нами такий дух і єдність, тоді зійде нам сонце волі.

Потім відспівав хор дуже вдатно низку пісень, а А. Залеська деклямувала.

Кінцеве слово виголосив гром. В. Осухівський. Розповів про ті радітні враження, коли то американські газети донесли про відродження української держави. Був сум, коли ми ту державу втратили. Та треба далі боротися, говорив бесідник, і далі з Америки тій боротьбі допомагати. Попросив теж жертвувати дещо на інвалідів. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Завважу, що промови о. Маркова зробили на мене потрясаюче враження. Мені пригадалися листопадові моменти, коли я дав перший стріл проти ворога, під Яновом у Галичині в Листопадових Днях. Бесідник був старшиною в У. Г. Армії й був у боях під Львовом. Говорив безсторонно, правдиво. Хотілося його обціловати за його бесіду, не як раб, а як вільний син України. Таких людей, живих, активних, боєвих та сміливих нам треба якнайбільше.

Весь дохід з концерту признано на інвалідів.

Г. Туркевич.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Добра рада.

Крупуляк не дуже второпний чоловік і має устійнену вже й таку думку про себе в знайомих. Раз приходить згрижений до свого приятеля та жаліється:

— Мій сусід розголошує всюди, що живе в сусідстві з ідіотом. Що маю зробити, щоби це скінчилося?

— Виправдатися! — порадив коротко приятель.

ДЕЩО ПРО СТАТИСТИКУ.

(УП) В модерному житті кождої нації стала статистика найбільш необхідною річчю. Во на нині обіймає всі ділянки життя. Кожда установа, чи то державна чи приватна, мусить вести статистику, щоб могти орієнтуватись, як вести дальше цю установу. Всі статистичні установи держави обєднуються в одному загальному державному статистичному уряді. Одним з найкраще технічно вивінуваних статистичних урядів світа є німецький державний статистичний уряд у Берліні.

В цьому уряді працюють коло 3,000 людей. У більшости ведеться праця при помочі дуже хитро скомбінованих машин. Всежтаки душею всього остається людина і її дух. Без машинової праці не можна би було зробити на час потрібної роботи навіть потрійним скількістю урядників. Так нпр. у німецькому статистичному уряді працюють 350 машин для додавання й ділення, 16 машин для сортування карток, 139 машин для дірковання карток, 15 для сортування і т. д. При цьому треба завважити, що машини при праці не роблять помилок, коли тимчасом люди, навіть при найуважнішій роботі роблять помилки, головно в рахунках. Як прийти до німецького статистичного уряду, то в чоловіка витворюється враження, що він не в уряді, а в величезній фабриці з безконечною скількістю машин. Все в такому уряді мусить працювати справно, за системою. Візьмемо нпр. торговлю. Зі всіх місць у державі, які висилають чи приймають посилки за границю і зза границі, висилають денно повідомлення про скількість товару і його призначення до статистичного уряду. Їх приходять денно сотки тисяч. Спеціяльні машини сортують на годину коло 24,000 карток. Окремі машини роблять дірковану картотеку, інші записують цифри і сумують їх, і т. д. Одна додавальна машина є в спромозі додати на годину коло 30,000 девятьціферних чисел. Зараз по закінченню кождого місяця державний уряд знає, скільки товару продано за границю і скільки куплено зза границі, і в той спосіб може регулювати торговельну політику. Для статистичного обхоплення безробіття працюють у Німеччині незалежно від себе 4 уряди, які дістають відомости з 359 окружних урядів для підшукання праці. Із краєвих, 7,000 касхорих та з 10,000 місць, де зголошуються безробітні. Окремо ведеться статистика індустріяльна. Лише завдяки такому поставленні справи є німецький уряд у спромозі знати стан безробіття в державі, попит за робучою силою і т. д.

Найважнішим завданням кождого уряду є переведення опису населення держави і національного майна. Та справа дає роботу 3,900 людей на протязі одного року при застосуванні наймодерніших засобів техніки при роботі.

Так стоїть справа в кождій культурній державі. В нас, що досі ще бездержавні, статистика недомагає, зглядно тим ділом ніхто в нас не журиться, хоч яке воно корисне як і для регулювання життя самої нації так і для нашої пропаганди на чужині. Ми здані на ласку й неласку чужих праць і тому сьогодні навіть не є в стані сказати точно, скільки нас є в цілому світі, яке наше майно, які наші успіхи в роботі, яке наше значіння в світовому господарстві і т. п. Думаємо, що подібні дані в цілому, а не лише для якогось загумінка нашої великої землі значно допомоглиб нам не лише у внутрішньому житті, але навіть у нашій пропагандивній діяльності на чужині, серед людей, що звикли думати цифрами та з їх точки погляду дивляться на всякі справи. А таких, на жаль, більшість і такі мають голос при рішенню всяких найважливіших справах міжнародньої політики.

Жінка (в суперечці з чоловіком): — Я тоді зробила велику помилку, що перед шлюбом не вірила в усе, що ти говорив...

Чоловік: Так? А що такого, наприклад?

Жінка: — Ти говорив, що ти негідний мене!

Вуйко Видрак дуже скупий. Всеж, як раз відвідав його сестрінок Тоньцьо, при прощанні вуйко дав йому пятьдесять центів.

— Маєш тут від мене пятьдесять центів. Хочу, щоби ти приємно провів день.

— Дякую, вуйцю, — каже на це Тоньцьо — та я підїжджу з тими пятьдесятьма центами до зими.

— Чому?

— Бо в зимі дні коротші.

Великопанський жест.

— Пане Мінчелес, той нашийник коштує тисячу долярів, а за готівку дам вам його за 950 долярів.

— Ви гадаєте, що пятьдесять долярів відграє в мене таку ролю? Краще буду вам винен тисячу долярів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(137).

Тарзан побачив непорадність дівчини, коли приходилось їй братися за тернисті галузки. Хоч вона належала до його ворогів, то всетаки його збирав жаль на вид її замозолених і покрівавлених рук і ніг.

Накінець він казав їй перестати робити. „Не розумію, чому я не малаб робити того, що до мене належить. Тимбільше, що ця хата спеціяльно призначена для мене", відповіла Ольга. „Це не жіноча робота", сказав Тарзан. „Як хочете щось робити, принесіть води.

„Вона вам може придатися, як я відійду", сказав Тарзан. Не кажучи ні слова, Ольга взяла сухі гарбузи та помандрувала до ріки. Вона знала, що чоловік засудив її на смерть. Як тільки він її покине, її доля запечатана. Вона довго тут не пожие.

Немилосерні нетри пожеруть її, бо як може самітна жінка боротися проти диких сил знищення, що панують довкола неї? Занята цими думками, вона й не завважила, яка небезпека грозила їй саме в ту хвилю.